

**Môj boj
6**

**Karl Ove
Knausgård**

ODEON

Karl Ove Knausgård

Môj boj 6

Karl Ove Knausgård

Môj boj 6

Preložil Jozef Zelizňák

ODEON

Karl Ove Knausgård
MIN KAMP 6

Copyright © 2011, Karl Ove Knausgård & Forlaget Oktober as, Oslo
All rights reserved.

Translation © 2020 by Jozef Zelizňák

Poetry translation © 2020 by Milan Richter

Jacket design © 2020 by Nikola Janíčková

Jacket photo © André Løyning

Slovak edition © 2020 by IKAR, a.s.

Preklad vznikol s finančnou podporou agentúry NORLA,
Norwegian Literature Abroad.

ISBN 978-80-551-7378-8

8. ČASŤ

V POLOVICI SEPTEMBRA DVETISÍCDEVÄŤ som vyrazil na neveľkú usadlosť medzi Höganesom a Mölle, kde býval Thomas s Marie, mal ma odfotografovať na obaly ďalších kníh. Požičal som si auto, čierne audi, a vydal sa dopoludnia po štvorprúdovej diaľnici s veľkým pocitom šťastia v hrudi. Obloha bola jasne modrá, slnko svietilo ako uprostred leta. Vľavo sa trblietal Öresundský prieliv, vpravo žlté strniská a lúky, predelené plotmi, potokmi, pozdĺž nich sa tiahli rady listnatých stromov. Zazdalo sa mi, že tento deň sa ani nemal diať, predstavoval akúsi oázu leta uprostred odmeranej jesennej krajiny, a fakt, že to tak nemalo byť, že slnko nemalo svietiť tak intenzívne, obloha nemala byť taká presvetlená, vnášal do radosti aj tieň nepokoja, nechcel som naň myslieť v nádeji, že prejde aj sám, radšej som sa pridol k refrénu Cat People, ktorý sa práve ozýval v reproduktoroch, vychutnával som pohľad na mesto, čo sa zjavilo naľavo, na žeriavy v prístave, na komíny tovární, sklady. Prechádzal som okrajom Landskrony, len niekoľko minút po tom, ako som prešiel popri Barsebäckeru s jeho charakteristickou a vždy rovnako desivou siluetou atómovej elektrárne v diaľke. Ďalšie mesto je Helsingborg. A dedina je len zopár desiatok kilometrov za ním.

Meškal som. Najprv som pridlho sedel vo veľkom vychladenom aute v parkovacom dome, nevedel som ho naštartovať, *nemohol* som vystúpiť a ísť sa spýtať do kancelárie. Vzali by mi auto, keby som dal najavo toľkú neznalosť, a tak som si čítal manuál, listoval vpred a vzad, o štartovaní nepísali nič. Skúmal som prístrojovú dosku, potom kľúč, nebol to kľúč, len kúsok čierneho plastu. Otvoril som auto, keď som ho stlačil, a teraz som špekuloval, či podobne aj nenaštartujem. Pri volante som nenašiel nijaké miesto pre zapalovanie. A čo je toto? Je to diera...?

Strčil som do nej čiernej kľúč a motor naskočil. Polhodinu som jazdil centrom Malmö a hľadal výpadovku z mesta. A keď som konečne vyšiel na diaľnicu, meškal som takmer hodinu.

Landskrona mi zmizla za chrbtom, nahmatal som mobil na vedľajšom sedadle a vyťukal číslo Geira A. To on ma kedysi zoznámil s Thomasom, spoznali sa v boxerskom klube, kde Thomas pracoval na fotoknihe o boxe, Geir písal o rovnakej téme. Jemne povedané, neboli si podobní, no veľmi sa rešpektovali.

„Ahoj, chlapča moje,“ pozdravil ma Geir.

„Ahoj, ahoj,“ odzdravil som. „Môžeš pre mňa niečo urobiť?“

„Jasná vec.“

„Zavoláš Thomasovi, že budem hodinu meškať?“

„Vybavím. Šoféruješ?“

„Áno.“

„Tešíš sa?“

„Je to úžasné. Už len pre zmenu. Ale idem predbiehať kamión.“

„No a?“

„Nemôžem pri tom telefonovať.“

„Nieкто by mal preskúmať tvoju schopnosť robiť dve veci naraz. Ale v pohode. Zavoláme si.“

Položil som, podradil a predbehol dlhý biely kamión, ktorý sa chvel v tlaku vzduchu. Začiatkom toho leta som viezol celú rodinu do Kostera, dvakrát sme takmer havarovali, raz som dostal šmyk, vo veľkej rýchlosti, mohlo sa to skončiť ozaj zle, druhýkrát nehrozila až taká katastrofa, ale aj to ma zasiahlo, pred Göteborgom som sa chcel preradiť, nevšimol som si blížiacie sa auto a kolízii zabránili len jeho rýchle brzdy. Nahnevané trúbenie mi rezalo priamo do duše. V tej chvíli som stratil dobrý pocit zo šoférovania, vždy som cítil aj strach, isto zdravý, ale aj tak, už predbiehanie kamióna ma trápilo, musel som sa doň nútiť, vždy ma potom niekoľko dní prenasledovala hrôza, akoby som bol po žúre. Dušu nezaújmalo, že mi vodičský preukaz dáva právo šoférovať. Ešte vždy žila v čase, keď jedna z mojich veľkých a vracajúcich sa nočných môr hovorila o tom, ako si sadám za volant a vyrážam, hoci neviem viesť auto. Plný hrôzy na kľukatých nórskejších cestách, pod hrozbou toho, že ma kedykoľvek zastaví polícia, tak som ležal v nejakej posteli a vankúš a paplón som zmáčal potom.

Zišiel som z diaľnice na užšiu cestu do Höganesu. Teplo som priam videl, čosi vo svetle aj na oblohe, akoby zahalené mäkké trblietanie, čo slnečná žiara trúsila na všetko okolo. Svet je otvorený, hovoril mi môj pocit, a chveje sa.

Po desiatich minútach som zastal na parkovisku pri supermarkete, vystúpil som. Zhlboka som sa nadýchol. Vzduch niesol modrosť mora, no nebol letne teplý, mal v sebe aj čosi chladivé a pokojné. Keď som prešiel po asfalte k obchodu, pred ktorým v bezvetří smutne viseli vlajky, vrátil sa mi pocit, ako keď som v talianskom meste za horúceho letného dňa hladil dlaňou mramorovú platňu, jej subtilný, ale aj prekvapivý chlad.

Kúpil som košík malín, sebe cigarety a žuvačky, vrátil som sa do auta a odviezol sa posledný kúsok. Sto metrov za obchodom začala cesta klesať k moru, bola úzka, lemovaná malými bielymi letnými chatami. Thomas s Marie bývali na samom konci, zo západu mali more, z východu veľké zelené pole.

Keď som zabuchol dvere, v ústrety mi vykročil cez trávnik Thomas. Bosý. Objal ma. Ako jeden z mála pritom vo mne nevyvolával pocit, že vchádza do mojej intímnej sféry. Nevedel som prečo. Možno jednoducho preto, lebo bol o pätnásť rokov starší a vždy sa ku mne správal milo, hoci sme sa až tak dobre nepoznali.

„Ahoj, Karl Ove.“

„Dlho sme sa nevideli,“ usmial som sa. „Aký fantastický deň!“

Prešli sme cez trávnik. Vzduch sa ani nepohol, rovnako koruny stromov, slnko viselo nad morom a vysielalo svoje žeravé lúče na krajinu. Aj tak som neustále cítil čosi chladivé. Už dlho som nezažil taký pokoj.

„Dáš si kávu?“ spýtal sa Thomas, keď sme zastali za domom, kde minulé leto postavil drevenú terasu, ako palubu lode, od múru domu k hustému, takmer nepreniknuteľnému kroviu, ktorého nehybný tieň siahla niekoľko metrov k nám.

„Rád.“

„Na chvíľu si sadni.“

Sadol som si, opäť si nasadil slnečné okuliare a zaklonil hlavu, aby som zachytil čo najviac slnka. Zapálil som si. Thomas naberal v malej kuchynke v umývadle vodu do kanvice.

Vyšla Marie. Slnečné okuliare si posunula na čelo, žmúrila do slnka. Prezradil som jej, že som ráno o nej čítal v novinách,

správu z kultúrnej debaty, ktorej sa zúčastnila. Márne som sa snažil spomenúť, čo písali o nej, no našťastie sa nepýtala, len odvetila, že si to prečíta v knižnici. Aj tak tam ide.

„Už ti vyšla kniha?“ spýtala sa.

„Nie. V sobotu.“

„Super! Napätý?“

„Áno.“

„Uvidíme sa neskôr. Zostaneš na obed?“

„Rád,“ usmial som sa. „Inak, mám pri sebe Lindin rukopis. Môžem ti ho potom dať.“

Marie pracovala ako mentorka na spisovateľskej škole v Biskops-Arnö. Ponúkla sa, že si prečíta text, ktorý Linda práve dokončila.

„Teším sa,“ prikývla a odišla. O chvíľu už za domom štartovalo auto. Vyšiel Thomas s dvoma šálkami kávy a mafinmi na tácke. Sadol si, chvíľu sme sa rozprávali, vzal fotoaparát a urobil zopár záberov, kým sme diskutovali o celkom iných témach. Keď som u nich bol naposledy, práve čítal Prousta, ešte ho nedomočítal. Tesne predtým, ako som prišiel, sa práve dostal k pasáži o babkinej smrti. To je jedna z najkrajších pasáží, prikývol som. Súhlasil. Potom vstal, aby ma odfotografoval z iného uhla. Rozmýšľal som, čo si pamätám z tej smrti. Ako prišla celkom znenazdajky. Nastúpila do voza, čo ju mal previezť cez Luxemburský park, hneď nato dostala infarkt, na ktorý o pár hodín zomrela. Alebo to bolo pár dní? Dom sa naplnil lekármi, všepohlcujúca starosť prehlušila všetko v prvej fáze smútku, keď apatiu ešte rozbíja nepokoj, čo vyvoláva nádej. Všetko z čistého neba, tie silné emócie.

„Dobré,“ prikývol Thomas. „Čo keby si si posunul stoličku k tým kríkom?“

Poslúchol som. Potom sa stiahol do domu, aby si v tieni preštudoval fotografie. Vyšiel som si po ďalšiu kávu. Keď som prechádzal popri ňom, pohľadom som prebehol zábery.

„Bude to fajn,“ prikyvoval. „Ak ti nevádi, že máš pridlhý nos.“

Usmial som sa a opäť som vyšiel von. Thomas sa nesnažil, aby som vyzeral dobre, ani nechcel zachytiť nejaký môj konkrétny pohľad, skôr naopak. Hľadal chvíľu, keď sa celkom uvoľním a prestanem sa tváriť.

Vyšiel bez fotoaparátu a sadol si na slnko.

„Hotovo?“ spýtal som sa.

„Áno. Vyzerajú fajn. Možno neskôr ešte urobím zopár záberov celej postavy.“

„Dobre.“

Spoza krovia sa ozvali tlmené hlasy. Preložil som si nohu cez nohu a zdvihol som zrak k oblohe. Nikde ani mráčka.

„Cestou sem som v nemocnici navštívil jedného zo svojich najlepších kamarátov,“ začal. „Zlomil si chrbticu.“

„Hrozné.“

„Áno. Našli ho na Gullmarsplane. Nikto nevie, čo sa mu stalo. Proste tam ležal.“

„Je pri vedomí?“

„Áno. Aj rozpráva. Normálne mu to myslí. Ale nič si nepamätá. Vôbec netuší, čo robil na tom námestí.“

„Alkohol?“

„Ani náhodou. Choroba. Už sa mu to zopárkrát stalo. Odpadol vo svojom byte, a keď sa prebral, nič nevedel. Teraz to však malo horšie následky. Asi to nedá.“

Nevedel som, čo mám povedať, a tak som len prikývol. Chvíľu sme sedeli mlčky. Thomas sa na mňa pozrel.

„Pôjdeme sa prejsť?“

„Môžeme.“

O tri minúty zatvoril za nami bránku a kráčali sme po pokosenom poli, čo sa zvažovalo ku kamenistej pláži a k morským vlnám. Z kopčeka nás nehybne sledovalo niekoľko dlhorohých kráv. Hoci len päťdesiat metrov od nás stáli domy a za nimi viedla rušná cesta, mal som pocit, že kráčame pustatinou. Možno to spôsobilo more, pasienky nezvyčajne siahali až k brehu. Na takýchto miestach sa zväčša nachádzajú tie najdrahšie pozemky, nenechávajú ich napospas zvieratám.

„Tam hore sú delostrelecké pozície z vojny,“ kývol Thomas k nízkym betónovým stavbám. „Chápeš, Dánsko je kúsok.“

„Podobné stáli aj tam, kde som vyrastal,“ odvetil som. „Tie však postavili Nemci.“

„Naozaj?“ zdvihol fotoaparát a odpotil ma z profilu.

„Ako deti sme sa tam hrávali. Priťahovali nás najmä bunkre v lese. Už len to, že tam sú! Koniec sedemdesiatych rokov. V tom čase od vojny uplynuli len tri desaťročia.“

Trochu viac tu fúkalo, no vlny zostávali nízke a slabé. Kravy sa začali opäť pásť. Všade po nich zostávali lajná, niektoré vlhké a mäkké, iné suché a stuhnuté.

„Tam vzadu je čosi výnimočné,“ upozornil ma Thomas a ukázal na jazierko na močaristej ploche trstiny a machu, ktorú od mora oddeľoval malý kopček.

„Čo?“

„Vidíš to jazierko?“

Prikývol som.

„Druh žaby, čo tam žije, nenájdeš inde vo Švédsku. Žije len tu. V tomto malom jazierku.“

„To vážne?“

„Áno. A ešte vo Fínsku. Volajú ju kunka červenobruchá. Ak budeme mať šťastie, ozve sa. Vtedy akoby zvonili zvončeky. Raz som v rádiu počul program, kde ich porovnávali s tými fínskymi. Pôjdeme to skúsiť?“

Zastali sme až pri vode. Počul som len vietor a šum mora.

„Tak nie,“ mykol plecom Thomas. „Neozvú sa vždy. Okrem toho sa ich počet znižuje. Za starých čias, teda, ani to nebolo tak dávno, toto všetko pokrývala voda, potom tu začali stavať domy a hladina vody klesla.“

„Ako je možné, že sú len tu?“

„Neviem. Možno kedysi žili aj inde, vymreli, len tu sa udržali, asi tu majú výnimočne priaznivé podmienky.“

„Zvláštne.“

„To hej. Škoda, že si ich nepočul! Naozaj znejú divne.“

Kráčali sme ďalej. Kedysi tu bývali rybári, dnes dovolenkári. Všetky staré domce zrekonštruovali, všetky záhrady skrášlili rovnakým prehnaným spôsobom. Na výjazdoch sa leskli nové autá. Vrátili sme sa späť a o chvíľu sme už sedeli v malej záhradke, odkiaľ sme pred hodinou vyrazili. Thomas postavil na ďalšiu kávu, Marie varila obed.

Keď sme sa najedli, omeleta, pečené zemiaky, chlieb, a vypili pivo, bavili sme sa o Jonovi Fossem. Marie prekladala jeho drámy do švédčiny a práve dokončila jednu, ktorú mali na jeseň uviesť v štokholmskej činohre Dramaten. Fosse je spisovateľ, ktorý prešiel od opisu sveta takého, aký je, od sociálneho realizmu v prvých románoch, od nočnej mory drobných, nevyhnutných vecí a stavov, plných nervozity a paniky, k opisom sveta takého, aký je naozaj, tmavý a otvorený. Od sveta, aký je v človeku, k svetu, aký je medzi nami, to je vývojová stopa v jeho diele. Z toho vyplýva obracanie sa k Bohu a božskosti. Každý, kto sa prepracuje k podmienkam existencie, sa musí skôr či ne-

skôr vysporiadať aj s tým. Ľudský element má svoje vnútorné a vonkajšie hranice, medzi nimi sa nachádza kultúra, to, v čom my vnímame sami seba. U Fosseho je len naznačená a takmer neurčitá, otvorená vonkajším silám, vetru a tme, ktorá akoby stúpala a klesala v ľudoch, o ktorých píše. Majú tým v sebe čosi predmoderné, lebo všetko to, čím my zaplňame náš čas, všetky noviny, všetky televízne programy, celý ten virvar politiky, správ, klebiet a celebrít, čo tvorí náš svet, minimálne môj svet, sa Fosseho postáv vôbec netýka. Jednoduchosť v jeho neskoršej tvorbe niekto nazýva minimalizmom, tma zasa iným pripomína Becketta, no Fosse nemá v sebe nič minimalistické, ale esencialistické, nič beckettovské, lebo Beckett je tvrdý, ironický, bez nádeje, jeho tma je studená a plná smiechu, u Fosseho teplá, chlácholivá, bez smiechu. Možno preto, že tam dospel zo svojho vnútra, a nie z opačnej strany ako Beckett.

Nič z toho som nemohol povedať Thomasovi s Marie, lebo, ako to chodí takmer so všetkým, čo čítam v literatúre a vidím v umení, spájam sa s tým inak než myšlienkami. Fosse je taký a taký, Beckett taký a taký, to viem, no tam sa to končí.

„Ako si dopadol so strýkom?“ spýtal sa Thomas. „Ešte zúri? Nechcel ťa dať na súd?“

„Nič nové,“ mykol som plecóm. „Kniha je v tlači, a ak bude súd, kniha dovedy vyjde. Vyhrážal sa mi, že s tým pôjde do novín. Toho sa vlastne bojím najviac. Že sa to dozvedia.“

„Ale ak nechce, aby ľudia čítali, čo si napísal, nie je to od neho práve bystré,“ poznamenala Marie. „Nemyslíš si?“

„Myslím. Ale on nekoná racionálne.“

Odsunul som tanier a oprel som sa.

„Ďakujem za obed,“ prikývol som. „Bol dobrý!“

Mal som chuť zapáliť si, ale rozhodol som sa počkať, kým dojedia.

Thomas sa na mňa pozrel.

„Pokoje fajči.“

„Ďakujem,“ usmial som sa, zapálil som si a sledoval, ako sa tmavomodrý pás mora nad zeleným krovím trbliece na horizonte, kde slnečné svetlo gumovalo všetko ako bomba, a obloha odtiaľ pôsobila v opare svetlejšie.

Taký to bol krásny deň.

Začali spratávať zo stola, odložil som cigaretu do popolníka, aby som im pomohol. Kládol som tanieri na linku, odkiaľ ich

Marie brala a umývala. Blížila sa k šesťdesiatke, no pôsobila oveľa mladšie, častý jav u ľudí, ktorí píšú, len občas, v krátkych zábleskoch, človek zbadal vek v jej tvári. Dojem z tváre a tvár sú dve rôzne veličiny, prepletené do seba ako kresby, čo predstavujú jednu tému, keď človek sleduje tieň, inú, keď sa zameria na zvyšok, akurát, že tvár je tak nekonečne zložitejšia. Nielenže sa z hodiny na hodinu mení, podľa nálad, čo ňou prechádzajú, ale aj z roka na rok, podľa vzťahu, čo k nej máš. Napríklad tvár mojej mamy, ktorá sa zväčša pre mňa nemení, vidím skrátka mamu takú, aká vždy bola, niekedy stačí, aby trochu pohla hlavou a ja zrazu, šokovaný, vidím, ako zostarla, blíži sa k sedemdesiatke a možno už pred sebou nemá ani desať rokov života. Potom sa znova na mňa pozrie, niečo povie, a opäť vidím len jedno – mamu.

Sadol som si vonku, cigareta ešte horela, strčil som si ju medzi pery a ťahal tak silno, až sa zohrial filter, pozrel som sa na oblohu, potom na Thomasa, keď vychádzal z dverí s košíkom malín.

„Kedysi sme tu počuli sláviky ,“ prisadol si. „Pred niekoľkými rokmi.“

„Čo sa stalo?“

Pokrčil plecom.

„Proste zmizli.“

Keď som o hodinu šoféroval, so slnkom nízko visiacim nad Dánskom na druhej strane prielivu, myslel som na zmiznuté sláviky. Dokonalý začiatok románu, ktorý začnem písať, keď dokončím *Môj boj*. Starší muž, nasýtený životom, sa motá po svojej záhrade na ostrove Gotland, číta si v tieni, chodí na dlhé prechádzky do lesa alebo na nekonečné pláže, každý večer si líha zavčasu. Je leto, slnko páli, vegetácia je suchá a spálená, je celkom sám, nikde ani duše. Premýšľa nad dávnym rozhovorom, spred viac než tridsiatich rokov, na slnku za domom pri Öresundskom prielive, keď sa jeho kamarát Thomas, už mŕtvy ako mnoho ďalších kamarátov, rozhovoril o zmiznutých slávikoch. Vtedy o nich počul prvýkrát. Krátko nato videl v televízii dokument o včelách, čo zmizli v USA. Stratili sa zo dňa na deň, nikto nevedel, kam sa podeli, či si našli iné miesto, alebo jednoducho vymreli. Raz v nedeľu, keď bol vo veľkom bukovom lese za mestom, kde vtedy býval aj so svojou rodinou, videl

stovky mŕtvych netopierov roztrúsených na zemi všade okolo. V novinách písali o podobných prípadoch, o veľkých kŕdľoch vtákov, čo padali z neba, o enormnom množstve rýb, čo mŕtve plávali na hladine. Niečo sa dialo vo svete, nikto nevedel čo. Ryby, mohla pod hladinou vybuchnúť sopka, stúpajú plyny, čo ich zabíjajú? Alebo môže za to človek? Vtáky, šíri sa medzi nimi choroba? Prečo potom padajú naraz? Mohol to byť stres? Mizne divý los, niekto tvrdí, že za to môže chovaný los. Vymierajú isté druhy motýľov. Mení sa príroda tak rýchlo, že sa nestihnú prispôbiť? A potom, v priebehu niekoľkých rokov, prestali veľké kolónie vtákov prilietaa na svoje hniezdiská na severnom pobreží. V tom čase nikto netušil, čo sa deje.

Vždy, keď si večer líhal, zapísal si zopár strán do zošita, najmä pre seba, dni sa na seba tak podobali, že bez týchto poznámok by mu celkom splynuli. Písal si, čo robí, ako sa cíti, čo vidí a pomedzi to udalosti zo života, čo nesystematicky vystupujú na povrch.

Tam sa skrývala moja pointa, rozvíjal som ju, šoférujúc domov. Aby som získal voľné popoludnie, postaral som sa ráno o deti, urobil som im raňajky, obliekol som ich a odviezol do škôlky, a s týmto vedomím som odchádzal od Thomasa a Marie, mal som chvíľu času pre seba, strávim ho v kaviarni v Helsingborgu. Odbočil som doľava, preletel som priemyselnou zónou, čo najprv prešla do obytnej štvrte, potom do dlhých súvislých radov domov po oboch stranách cesty, nadol strmým kopcom do centra mesta, kde sa prístav ligotal v nízkom slnku.

Už som tam raz bol s Lindou a deťmi, náš prvý výlet, odkedy som získal vodičák. Keďže som mal upomienku z banky, vo Švédsku mi nikto nepožičal peniaze ani neprenajal auto, Linda objednala auto na svoje meno, obrovský, neovládateľný mikrobús, s ktorým sme vstúpili do mesta, ja s tlčúcim srdcom, len s vypätím síl som ho ovládal, zároveň ma tešila neslýchaná sloboda, že šoférujem vlastné auto, akoby jazda riešila všetky moje problémy. A tak som teraz vedel, že na konci veľkého prístavu je priestranné parkovisko. Pomaly som tam smeroval.

Kúsok odtiaľ kotvila obrovská výletná loď. Na pohľad sa do nej zmestili tisícky cestujúcich. Zamkol som auto a vykročil som do mesta. Za vodou, prekvapivo blízko, stál zámok Helsingør. Z predstavy, že vidím Hamletov zámok, mi naskočili zimomriavky. Skúšal som ignorovať všetky autá, lode aj domy,

predstaviť si zámok v otvorenej krajine, myslieť na enormné vzdialenosti tej doby, ako málo miesta v tom čase zaberal človek, aký veľký priestor bol medzi ľuďmi, a potom uprieť zrak na zámok, kde kráľov syn, zlomený zúfalstvom zo smrti otca, ktorého zrejme zavraždil jeho vlastný strýko, možno leží na chrbte v posteli a civie do stropu, mučený šílenou nezmyselnosťou, čo zaujala miesto medzi ním a svetom. Jeho priatelia, Rosencrantz a Guildenstern, sedia na lavičke v záhrade, vrhajú dlhé tieň na dlažbu, opití svetlom a nudou.

Chvíľu som sa díval na zámok, potom som pokračoval popri vode. Turisti sa opierali o zábradlie s pohľadom upretým do studeno modrej vody. Možno tam plávajú ryby, možno ich priťahuje číra hĺbka.

Centrum ležalo pod strmým kopcom, jediné mesto v južnom Švédsku, kde ulice stúpajú do kopcov a klesajú. To ponúkalo celkom iný pocit priestoru. Vstúpil som na pešiu zónu, kde v tieni listnatých stromov parku na jej konci stál pavilón, kde som si o pár minút objednal kávu. Hostia pri vedľajšom stole sa rozprávali po anglicky s americkým prízvukom, určite sú z výletnej lode.

Zdvihol som zrak ku korunám stromov. Listy ešte nezožltli, no zelená farba nebola hustá a pastová ako v lete, bola suchšia, ľahšia. Okolo mňa prúdili vzduchom zvuky mesta. Šuchot pneumatík na asfalte, hučanie motorov, kroky, hlasy, smiech.

Hamleta napísali koncom šestnásteho storočia. Prvé zachované vydanie pochádza z roku tisícšesťstotí. Pred pár rokmi by mi to pripadalo dávno. Už nie. Sedemnásteho storočia, to je len niekoľko generácií dozadu. Taký Goethe, napríklad, stretol ľudí narodených v sedemnástom storočí. Pre Hamsuna bol Goethe predstaviteľom generácie, čo zomrela krátko pred jeho narodením. A pre mňa patrila Hamsun ku generácii, čo zomrela pred mnou.

Nie, sedemnásteho storočia nie je dávno.

Cez ulicu sa blížila čašníčka v čiernej zástere, s táckou v ruke. Samotná kaviareň ležala v dome na druhej strane cesty. Vybehla dva schodíky do pavilónu, zastala pri mne, položila mi na stôl džbánik s kávou, menší džbánik mlieka a papierový valček s cukrom. Dal som jej tridsať korún a poďakoval som sa. Nechápala, začala hľadať v zástere mince, naznačil som jej rukou nie, nie. Ďakujem, prikývla a odbehla preč.

Káva chutila trpkو, musela stáť niekoľko hodín. V takomto teple ľudia kávu nepijú.

Zapálil som si, zadíval som sa na strechy na druhej strane cesty, oplechovaný komín, v ktorom sa odrážali slnečné lúče. Vyzeralo to, akoby ich vysielal plech z nevyčerpatel'ného prameňa. Sivočierne bridlice okolo, požiarne schodiská, čo mizli za domom.

Vo všetkých životoch je horizont, horizont smrti, nachádza sa niekde medzi druhou a treťou generáciou pred nami a druhou a treťou generáciou po nás. Medzi tými dvoma čiarami sme my a naši. Za nimi sú tí druhí, mŕtvi a nenarodení. Tam žíva život bez nás. Preto môže byť postava ako Hamlet taká dôležitá. Je fiktívny, niekto ho vymyslel, dal mu myšlienky a skutky, priestor, kde mohol myslieť a konať, no pointa sa skrýva v tom, že fiktívnosť nie je platná hranica, platný rozdiel, ak sa dostaneme za horizont smrti. Hamlet nie je viac ani menej živý než historické postavy, čo kedysi naozaj mali miesto na zemi, v istom zmysle sú všetci odtiaľ fiktívni. Alebo, keďže Hamlet má slová a pojmy, a ostatní kosti a mäso, len on a jeho životná forma môžu prekonať čas a pominuteľnosť.

Vstane v tej svojej chladivej spálni? Vyjde po úzkom schodišti, na strechu, k zábradliu? Čo uvidí? Modrý prieliv, zelenú krajinu na druhom brehu, rovinu, čo sa ťahá do diaľav. Čo si pomyslí? Veď Shakespeare o tom písal. Zem pôsobí na Hamleta ako neživý mŕtvy mys. Vzduch, táto pekná obloha, táto fantastická klenba, táto kráľovská strecha dekorovaná zlatými plameňmi, ako ju opisuje priateľom Rosencrantzovi a Guildensternovi, je preňho len odporná a chorá zmes odpadových plynov. A ľudia len koncentrát prachu. To videl v tom zámku. Anglický výraz pre opar bol rovnaký ako slovo, čo sa používalo na označenie temnej mysle, a priestor, ktorý sa otvára medzi zatemnením mysle a sveta, pripomína priepasť.

Vytiahol som si z vrečka bundy telefón a zavolať som Linde. Hneď zdvihla.

„Ako sa máš?“ spýtal som sa.

„V pohode. Sme v parku. Veď je úžasné počasie! Heidi chvíľu trucovala, no už sa teší. Kedy prídeš?“

„O chvíľu. Som v Helsingborgu. Hodinka. Potom musím odovzdať auto a prejsť domov. Kúpim niečo cestou?“

„Asi máme všetko.“

„Fajn. Tak o chvíľu doma. Pozdrav deti.“

„Pozdravím.“ Položila.

Zostal som sedieť s mobilom v dlani a zdvihol som zrak k ulici. Po chodníku kráčali dve ženy v sukni a sandáloch, s taškou z ľahkej látky. Za nimi muž na bicykli s dieťaťom na sedačke. Obaja mali prilbu. Muž okuliare a oblek. Predstavil som si Heidi a usmial som sa. Vždy chcela, aby sme ju nosili. Keby sme to nechali na ňu, neprešla by ani meter, všade by sa nosila. Taká bola od narodenia. Boli sme si vtedy takí blízki. Vanja žiarlila a nárokovala si Lindu pre seba, ja som nosil Heidi. Až kým nemala rok a pol a nenarodil sa John. Vtedy sa naša blízkosť vytratila. Občas mi z toho bolo smutno. Ale tak to s deťmi chodí, všetko je len o obdobiach a každé obdobie sa raz skončí. Čoskoro budú dospelé a to, aké boli ako deti, čo som tak miloval, navždy zmizne. Áno, keď vidím ich fotografie, čo len spred roka, smútim, že už nie sú také ako vtedy. Ale zväčša sú teraz také intenzívne a plnia naše dni toľkým životom, že nemáme priestor pre tieto pocity. Všetko s nimi je tu a teraz.

Keď som o hodinu neskôr hádzal kľúč do schránky spoločnosti Europcar, cítil som úľavu. Naďalej som nepokladal za samozrejmosť, že sme s autom prežili celý deň bez následkov. Slnko svietilo na vysoký, čierny špic Kostola svätého Petra, ulica dole, po ktorej som kráčal, bola v tieni studená. Kráčal som čo najrýchlejšie. Ako vždy som mal zlé svedomie, keď som trávil čas mimo rodiny, teda, že Linda zostala sama s deťmi. Mal som to v krvi. Prešiel som popred Hansagalleriet, HiFi klub a stánok Orvarove párky, prekrížoval som cestu, ku kanálu cez malý park, popred Granit a Designtorget, cez most na pešiu zónu, na ktorej konci trónil žltobiely hotel Hilton. V meste bolo veľa ľudí, terasy oboch kaviarní sa zaplnili, mladé dievčatá klebetili v dvojici či trojici, tínedžeri sa predvádzali, okrem nich ešte zopár mužov v mojom veku, striedamejších v gestách aj v oblečení. Všetci sa opájali tým nečakane letným dňom. Bol som zároveň pokojný aj vzrušený, mal som dobrý pocit, ale pod ním sa ukrýval strach.

Náš byt ležal na námestí na druhej strane cesty oproti Hiltonu. Od skorého rána do neskorého večera nám popred bránu, natisnutú medzi obchod Søstrene Grene a čínsky bufet, prúdili ľudia. Samotné námestie zdobila fontána, jej šum sme počú-

vali celú noc. Stánok s jedlom hral slizké odrhovačky a hity osemdesiatych rokov svojim zákazníkom, zväčša vidiečanom, ktorí do seba pri stoloch tlačili klobásky a hamburgery s neuveriteľnými kopami nákupných tašiek pri nohách. O kúsok ďalej sedeli bezdomovci. Bývali sme na vrchnom siedmom poschodí a okolo celého bytu sme mali terasu. Vanja z nej raz hodila zapalovač, dopadol na zem kúsok od zaľúbeného páru a vybuchol. Uskočili, zadívali sa nahor, kde som im ospravedlňujúco mával, nešťastná náhoda, nehnevajte sa...

Zdvihol som zrak k zábradliu. Vytiahol som z vrečka zväzok kľúčov, ďalšia spomienka, mal som na nich fotografiu seba a Vanje zaliatu v kúsku plastu, stojíme na lodi, ideme pozerať delfíny, na Kanárskych ostrovoch, má tri roky, drží ma za ruku, biely klobúčik na hlave, napätý výraz. Prešiel som oranžovým čipom po senzore pri dverách, ozvalo sa kliknutie, potlačil som dvere a vošiel do chodby, privolať som výťah, skontroloval som si mobil. Nikto mi nevolal. Veď to som vedel. Na mobil mi mohli volať len Yngve, mama, Tore, Espen a Geir Angell. Každý má vlastný rytmus, nikto nie je dnes na rade. S Yngvem a mamou telefonujem raz do týždňa, s mamou väčšinou v nedeľu večer. S Espenom asi každý druhý týždeň, s Torem približne raz za mesiac. S Geirom A. aj niekoľkokrát za deň. To tvorilo v podstate celý môj spoločenský život. No stačilo to, tak som to chcel.

Prišiel výťah, nastúpil som a stlačil vrchný gombík. Kým som pomaly stúpал úzkou, tmavou šachtou v strede domu, študoval som sa v zrkadle. To leto mi vlasy narástli, nechal som si zapustiť akúsi bradu. Nezarastal som poriadne, na lícach mi nerástlo takmer nič, a tak som pri každom pohľade do zrkadla premýšľal, či to vyzerá hlúpo, alebo nevyzerá. Ťažko, priam nemožne sa to posudzovalo, lebo som nemal kritériá, na základe ktorých by som to mohol určiť. Keď som sa spýtal Lindy, samozrejme, že mi prikývla, že vyzerám dobre. Myslí to vážne? To nemám ako vedieť. A nikoho iného som sa nemohol spýtať čosi také intímne a samolúbe. Pred niekoľkými týždňami som sa preto oholil. Keď som na druhý deň prišiel do škôlky, Ola, môj jediný rovesník, otec Benjamin, v tom čase Vanjinho najlepšieho kamaráta, dedkan na univerzite v Malmö, sa na mňa pozrel a spýtal sa ma, či je na mne niečo iné. Nemal som čosi v tvári? Bol ironický, nechcel to nazvať bradou, a ja som si povedal, že som urobil